

dr hab. Leszek Lorent

Warszawa. 26.08.2020

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

dziedzina: sztuki muzyczne

dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

specjalność: gra na perkusji

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Pawła Nowickiego, pt.: *Zagadnienia wykonawcze wybranych utworów wibrafonowych przełomu XX i XXI wieku*

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Wydział instrumentalny, pismo z dnia 22 lipca 2020 roku, zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2014 r. poz. 1852) oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków w przeprowadzaniu czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Z 2014 roku poz. 1383)

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2017 roku (nr 40/2017-2018), w sprawie wszczęcia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka mgr. Pawła Nowickiego oraz propozycji promotora w osobie Pana prof. dr. hab. Zbigniewa Koźlika. W świetle ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami, Dz. U. Nr 164 poz. 1365Z dnia 17.08.2005, tekst jednolity art. 6 ust 1-3) Rada Wydziału Instrumentalnego posiada uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego pisma dołączono:

- Uchwałę Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2017 roku (nr 40/2017-2018), w sprawie wszczęcia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka mgr.

Pawła Nowickiego oraz propozycji promotora w osobie Pana prof. dr. hab. Zbigniewa Koźlika

- Uchwałę nr 59/2020 Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w sprawie wyznaczenia przez Senat recenzentów w przewodzie doktorskim mgr. Pawła Nowickiego
- egzemplarz pracy doktorskiej mgr. Pawła Nowickiego wraz z dziełem artystycznym i dokumentacją

Podstawowe dane o kandydacie

Paweł Nowicki ukończył Szkołę Muzyczną I i II st. im. F. Nowowiejskiego w Gdańsku, Akademię Muzyczną w Bydgoszczy pod kierunkiem prof. Grzegorza Jurczyka (dyplom z wyróżnieniem) i Konserwatorium Muzyczne w Strasburgu w klasie Emmanuela Sejourne. Jest laureatem międzynarodowych konkursów muzyki współczesnej: Gaudeamus w Rotterdamie 1999 i Clermont-Ferrand 1999. Od 2002 roku współtworzy zespół muzyki współczesnej Kwartludium, który na stałe wpisał się w kalendarz koncertowy ważniejszych festiwali muzyki współczesnej w Polsce i za granicą tj. Warszawska Jesień, Festiwal Radiowy WDR w Kolonii, Unsound Festival w Nowym Yorku, Nuove Musische Festival w Teatro Massimo w Palermo, występ w Southbank Center Royal Festival Hall w Londynie wymieniając tylko nieliczne. Wraz z zespołem muzyk nagrał pięć albumów studyjnych. Ostatnia płyta nagrana z artystą dźwięków elektronicznych Michałem Jacaszkiem pt. „Catalogue des arbes” ukazała się pod auspicjami brytyjskiej wytwórni Touch zajmując miejsce w katalogu wytwórni jako pierwsza polska produkcja. Od 2003 roku artysta współpracuje z festiwalem Warszawska Jesień dokonując licznych prawykonań utworów solowych jak i kameralnych. Do najważniejszych należy prawykonanie kompozycji Pawła Szymańskiego na wibrafon i kwartet smyczkowy pt. Compartment No 7, „Fallen Angel Macieja Zielińskiego na perkusję i taśmę, „Wagante” Krzysztofa Knittla na zespół Kwartludium oraz orkiestrę Polskiego Radia pod dyrekcją Daniela Gazon oraz solowa partia veme w koncercie fortepianowym Zygmunta Krauze podczas inauguracji festiwalu w Filharmonii Narodowej w 2019 roku. W ramach festiwalu artysta współtworzył rokrocznie polsko-niemiecką orkiestrę kameralną pod batutą Ruderika Bohna dokonując licznych wykonań flagowych dzieł współczesnej muzyki poważnej. Paweł Nowicki jest wielokrotnym stypendystą Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Miasta Gdańska oraz programu "Młoda Polska" Ministerstwa Kultury na nagranie płyt wraz zespołem muzyki współczesnej Kwartludium. Do szczególnych osiągnięć należy występ wraz z warszawskim zespołem Kwadrofonik w Carnegie Hall w Nowym Yorku oraz Chicago Symphony Hall w ramach obchodów roku Fryderyka Chopina w 2010 roku. Oba koncerty spotkały się z gorącym odbiorem zarówno krytyki jak i publiczności. Paweł Nowicki jest twórcą muzyki teatralnej i filmowej. Od 2008 roku

artysta współpracuje z reżyserem teatralnym Markiem Brandtem. Owocem współpracy jest muzyka do przedstawień teatralnych *Szaleństwo we dwoje* oraz *Kręgle*. Premiera spektaklu miała miejsce w Tatrze Atelier im. Agnieszki Osieckiej w Sopocie. W 2012 roku artysta wraz z zespołem Kwartludium stworzył muzykę do przedstawienia teatralnego pt. „Fahrenheit- ciepło, zimno”, którego premiera odbyła się w Teatrze Lalkowym Miniatura w Gdańsku. Od 2008 roku muzyk współpracuje z artystą muzyki elektronicznej Marcinem Dymiterem. Owocem tej współpracy jest muzyka wykonywana na żywo do filmów *Baraka* Rona Fricka, *Światła wielkiego miasta* Charlie Chaplina oraz przedstawienia tanecznego *Infantka* w reż. Jacka Kaczmara.

W styczniu 2016 roku Paweł Nowicki wraz z zespołem Kwartludium gościł na dwóch koncertach w Australii prowadząc jednocześnie warsztaty muzyki współczesnej z uczniami szkół podstawowych i gimnazjalnych miasta Canberra. Działalność pedagogiczna jest częścią pracy muzyka- od 2003 roku Paweł Nowicki prowadzi zajęcia muzyczne w placówkach oświatowych miasta Gdańska na stanowisku nauczyciela dyplomowanego. W październiku 2018 roku artysta otrzymał tytuł Nauczyciela Roku w ogólnopolskim konkursie na najlepszą lekcję o muzyce polskiej zorganizowanym przez Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie. Paweł Nowicki prowadził warsztaty perkusyjne w kraju jak i za granicą. Do ważniejszych należą warsztaty dla uczniów szkoły muzycznej w Luksemburgu oraz prowadzenie klasy wibrafonu podczas Międzynarodowych Warsztatów Perkusyjnych w Koszalinie. W roku 2016 muzyk pełnił funkcję Kuratora Międzynarodowego Festiwalu Dni Muzyki Nowej w Gdańsku. W czerwcu 2016r. Paweł Nowicki wraz z zespołem Kwartludium wystąpił na Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Współczesnej w Daegu w Korei Południowej, gdzie zaprezentował się jako solista, kameralista oraz wykładowca. Paweł Nowicki pełni funkcję wiceprezesa Fundacji Muzyki Nowej Kwartludium działającej na rzecz propagowanie muzyki współczesnej w Polsce i za granicą. W roku bieżącym zespół dokonał prawykonań kompozycji z programu ministerialnego Imit napisanych przez Jana Duszyńskiego, Teoniki Rozynek oraz Rafała Ryterskiego podczas festiwalu muzyki elektronicznej Unsound w Krakowie. W październiku 2018 roku ukazała się kompozytorska płyta projektu *Paweł Nowicki 3City Ensemble*. Projekt ten powstał dzięki Stypendium Twórczemu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Stypendium Prezydenta Miasta Gdańska, Stypendium Marszałka Województwa Pomorskiego oraz Stypendium Stowarzyszenia Twórców Stoart i Zaiks. W roku bieżącym muzyk wraz z zespołem Kwartludium odbył trasę koncertową w Chinach dokonując licznych prawykonań dzieł kompozytorów chińskich jak i prezentując dorobek polskich kompozytorów takich jak Tadeusz Wielecki oraz Wojciech Ziemowit Zych. Od marca 2017 roku Paweł Nowicki realizuje przewód doktorski w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Tematem pracy doktorskiej są „Zagadnienia wykonawcze wybranych dzieł wibrafonowych przełomu XX i XXI wieku”.

sonorystycznych interwencji dźwiękowych "tradycyjnych" instrumentów perkusyjnych, wspartych brzmieniem aluofonu – instrumentu skonstruowanego specjalnie do tego dzieła przez kandydata. Nagranie utworu kieruje uwagę odbiorcy na piękno brzmienia perkusji, umiejętne prowadzenie fraz muzycznych.

W wykonaniu I części legendarnego dzieła Franco Donatoniego – *Omar* na wibrafon solo doświadczyć możemy niezwyklej wręcz precyzji, objawiającej się w skrupulatnej realizacji poszczególnych struktur rytmicznych. Jest to zadanie trudne, które Paweł Nowicki znakomicie zrealizował tworząc własną interpretację dzieła, wyrosłą na gruncie wypracowanej przez lata dyscypliny postrzegania czasu w muzyce oraz techniki gry.

W dziele Francois'a-Barnarda Mache'a – *Phoenix* na wibrafon i 9 tom-tomów percypujemy skrajne natężenia energetyczne – od utrzymanych w niskich wartościach dynamicznych wibrafonowych kantylen, poprzez połączenie ich z dźwiękowymi interwencjami membranofonów aż po ściśle zrytmizowaną fuzję dźwięków bębnow dochodzącą do najwyższych wartości dynamicznych i energetycznych.

W kompozycji Daniela Almanda – *Linde* na wibrafon i taśmę artysta daje dowód swojej wyjątkowej wrażliwości muzycznej. W sposób równorzędny bowiem traktuje "żywą" i syntetyczną warstwę dźwiękową, czego efektem jest artystyczna kreacja muzycznego *collage'u*, w którym wszystkie elementy składowe łączą się w jedną, organiczną całość.

Zarejestrowane na płycie dzieło artystyczne kończy kompozycja Davida Karagianisa – *Chains* na wibrafon i fortepian. Utwór nawiązujący do muzyki jazzowej, osadzony w tonacji harmoniki funkcyjnej pozostaje w opozycji wyrazowej i technicznej do wcześniej przedstawionych dzieł. Jego znakomite, pełne energii i optymizmu wykonanie potwierdza zdolności interpretacyjne Pawła Nowickiego, który jak już zostało zaznaczone w sposób całkowicie swobodny porusza się po rozmaitych stylach muzyki XX i XXI w.

Opis dzieła artystycznego / praca doktorska pt.: *Zagadnienia wykonawcze wybranych utworów wibrafonowych przełomu XX i XXI wieku*

Praca doktorska Pana Pawła Nowickiego składa się z wprowadzenia, sześciu rozdziałów stanowiących najważniejszą, merytoryczną część pracy oraz z zakończenia podsumowującego przedstawione wcześniej tezy. Jako uzupełnienie autor zamieścił również indeks przykładów nutowych, indeks fotografii, indeks rysunków oraz bibliografię.

We wprowadzeniu autor kreśli syntetyczną wizję pracy uzasadniając wybór tematu. Szeroka wiedza prezentowana zarówno we wstępie jak i w dalszych ustępach ugruntowana jest umiejętnościami i doświadczeniem Pawła Nowickiego zdobytym podczas studiów w Konserwatorium Muzycznym w Strasburgu w mistrzowskiej klasie prof. Emmanuela Sejournee oraz praktyka sceniczną –

koncertami zespołu *Kwartetium*.

Rozdział pierwszy pracy traktuje o zagadnieniach technicznych i interpretacyjnych kompozycji Davida Karagianisa – *Chain* na wibrafon solo. Powołując się m.in. na korespondencję mailową z kompozytorem autor odkrywa arkana inspiracyjne kompozycji u których źródeł leżą doświadczenia Davida Karagianisa wyniesione z muzyki jazzowej, gry w zespołach gamelanowych Bali, zespołach folklorystycznych Ghany, analizy muzyki amerykańskich minimalistów i postmodernistów: Reicha, Adamsa, Glassa. Paweł Nowicki zaznacza, że pomimo repetytywności i "minimalizacji" materiału muzycznego, analizowane dzieło posiada istotny pierwiastek emocjonalny, co odróżnia je od kompozycji wspomnianych wcześniej przedstawicieli *minimal music*. W opisach zagadnień technicznych odnajdziemy wiele praktycznych informacji m.in. nt. realizacji poszczególnych struktur rytmicznych. Szczególnie cenny w tym względzie wydaje się dokładny opis aplikatury dzieła będący rodzajem przewodnika wykonawczego po trudnych fragmentach kompozycji.

Treść drugiego rozdziału pracy koncentruje się wokół artykulacji i frazowania w kompozycji Daniela Almady – *Linde* na wibrafon i taśmę. Autor słusznie zauważa, iż wszystkie działania interpretacyjne należy dostosować do "przebiegu warstwy taśmy, która determinuje sposób frazowania, pedalizacji, artykulacji a także opalkowania." Wiele uwagi poświęcił Paweł Nowicki opisowi pedalizacji wibrafonowej, której autorskie opracowanie wprowadza do interpretacji dzieła istotny rys oryginalności.

W trzecim rozdziale pracy przedstawione zostały zagadnienia techniczne i interpretacyjne kompozycji Franco Donatoniego – *Omar I* na wibrafon solo. Dzięki swej wiedzy i praktyce wykonawczej artysta łamie sekretne kody partytury, dzieląc się cennymi uwagami na temat realizacji poszczególnych fragmentów tego niezwykle trudnego i głębokiego pod względem wyrazu i energetyki dzieła.

Treścią kolejnego rozdziału są rozważania skupione wokół realizacji utworu Francisa-Bernarda Mache'a *Phoenix* na multiperkusję z wyeksponowaną partią wibrafonu. Oprócz informacji na temat inspiracji kompozytorskich, zagadnień związanych z techniką wykonawczą (m.in. została ukazana dokładna aplikatura dzieła) i interpretacją, Paweł Nowicki dzieli się swoimi spostrzeżeniami nt. przestrzennej dyspozycji instrumentów perkusyjnych wchodzących w skład zestawu: "Podwojenie tego samego instrumentu pozwala na bardziej efektywne wykorzystanie zestawu w taki sposób, aby unikać niewygodnych pozycji rąk. Bębny ustawiam w dwóch rzędach – dźwięk A1 występuje jako ostatni w pierwszym rzędzie i powtarza się w drugim rzędzie bębnów jako pierwszy".

Centralnym i najistotniejszym zagadnieniem poruszonym w rozdziale piątym jest użycie wymyślonego, opracowanego i skonstruowanego przez doktoranta instrumentu – aluofonu, wykorzystanego w kompozycji Wojciecha Ziemowita Zycha – *Pólskrzenie-póllśnienie* na perkusję,

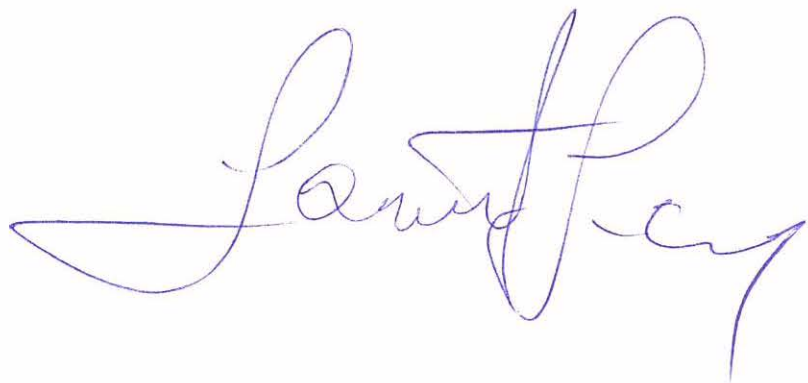
fortepian i przestrzenną amplifikację dźwięku. Jak zaznacza Paweł Nowicki, instrument ten stanowi nie tylko źródło nowych jakości sonorystycznych w utworze; jego brzmienie stanowi rozwinięcie barwy dźwięku wibrafonu. Należy zaznaczyć, iż w historii muzyki perkusyjnej mamy do czynienia z podobnymi poszukiwaniami nowych światów dźwiękowych przez najwybitniejszych wykonawców i kompozytorów muzyki nowej. Przykładem może być tutaj postać "tytana" muzyki współczesnej – Iannis Xenakis, który stworzył instrumenty o nazwie *Sixeny*, niezbędne do realizacji utworów takich jak *Plejady* czy *Idmen A, B*. Podążanie ideowym tropem genialnego Greka, twórcy muzyki stochastycznej jest godne podziwu, jako że wnosi do współczesnych utworów oryginalny, nowatorski pierwiastek.

Ostatni rozdział pracy stanowią noty biograficzne kompozytorów, w sposób syntetyczny traktujące o ich życiu i twórczości.

Praca Pana Pawła Nowickiego niewątpliwie zasługuje na publikację. Jest bowiem źródłem niezwykle istotnych informacji ukazujących sztukę wibrafonową w zupełnie nowym świetle. Wkład artysty w rozwój literatury przeznaczanej na ten instrument jest godny podziwu. Jego dociekliwość badawcza i wykonawcza połączone z niekończącą się chęcią poszukiwań artystycznych stwarzają perspektywę rozwoju sztuki wibrafonowej. Są również świadectwem wspaniałego rozwoju naukowo-artystycznego Pawła Nowickiego. *Juste nec timide. A bonis ad meliora!*

Konkluzja

Poprzez dzieło artystyczne i jego opis doktorat spełnił wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003. Pracę doktorską Pana Pawła Nowickiego z radością i satysfakcją przyjmuje.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pana Pawła Nowickiego *Zagadnienia wykonawcze wybranych utworów wibrafonowych przelomu XX i XXI wieku* stanowi kodyfikację artystycznych działań kandydata, specjalizującego się w interpretacji utworów muzyki nowej. Jest pracą analityczną skoncentrowaną wokół wybranych utworów muzyki współczesnej, w których wibrafon pełni rolę nadrzędną. Do rozprawy dołączono dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku elektronicznym – autorskie interpretacje utworów Wojciecha Ziemowita Zycha – *Półskrzywienie-półłśnienie* na perkusję, fortepian i przestrzenną amplifikację dźwięku, Franco Donatoniego – *Omar* na wibrafon solo, Francois'a -Barnarda Mache'a – *Phoenix* na wibrafon i 9 tom-tomów, Daniela Almanda – *Linde* na wibrafon i taśmę, Davida Karagianisa – *Chains* na wibrafon i fortepian.

Dzieło artystyczne

Interpretacje kompozycji zawartych na nośniku cd, stanowiących dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko. Artysta w sposób znakomity porusza się w rozmaitych stylach wykonawczych, rozumiejąc idee zawarte w partyturach poszczególnych dzieł. Znajomość stylów wykonawczych muzyki XX i XXI wieku cechująca grę Pana Pawła Nowickiego, ugruntowana jest nadzwyczajną, wieloletnią pracą artystyczną w zespole *Kwartludium* – jednej z najprężniej działających formacji promujących współczesną sztukę na najważniejszych festiwalach muzycznych świata. W przypadku dzieł przeznaczonych na perkusję z centralną funkcją wibrafonu jako instrumentu koncertującego, solowego, swoboda wykonawczo–interpretacyjna wydaje się szczególnie ważna i nieczęsto spotykana. Mnogość instrumentów perkusyjnych, technik wykonawczych, właściwy dobór generatorów oraz induktorów brzmień stawiają przed artystą trudne zadanie właściwej selekcji środków muzycznych i pozamuzycznych, również tych związanych z techniką i technologią perkusyjną. Pan Paweł Nowicki zrealizował je doskonale, czego dowodem jest kreacja artystyczna zawarta na płycie. Dobór repertuaru stanowi wyraz fascynacji kandydata wibrafonem. Owa fascynacja nie ogranicza się jednak do dzieł, w których instrument ten występuje solo – jego brzmienie zostało wsparte dźwiękami membranofonów, fortepianu czy elektroniki. Oceniając dzieło artystyczne należy nadmienić, iż każdy z prezentowanych na płycie utworów charakteryzuje się inną energetyką, którą można uzyskać jedynie poprzez wykorzystanie różnorodnych technik wykonawczych. Swobodne operowanie czteropalkową techniką gry, wykorzystywanie własnych rozwiązań technicznych i pomysłów interpretacyjnych daje spójny muzyczny obraz; jest jednocześnie dowodem na otwartość artystyczną Pawła Nowickiego, tak bardzo potrzebną do rozwoju i istnienia sztuki muzycznej.

W interpretacji kompozycji Wojciecha Ziemowita Zycha – *Półskrzywienie-półłśnienie* na perkusję, fortepian i przestrzenną amplifikację dźwięku mamy do czynienia z fuzją misternych,